

תא"ל (במיל") רחלי טבת ויזל – ראיון מצולם

עורכי הראיון: רס"ן ארז רג'ואן (רת"ח דוברות), סגן טל אבגי וקמ"ש נועם לאופר (פרקליטות איו"ש)

**ביום 20 בפברואר 2020 נערך ראיון מצולם עם תא"ל (במיל") רחלי טבת-ויזל.
להלן עיקרי הדברים אשר עלו בראיון.**

רקע אישי ומסלול שירותה הצבאי של תא"ל (במיל") רחלי טבת-ויזל

תא"ל (במיל") רחלי טבת-ויזל גדלה בבית דתי בקרית אוננו, למדה באולפנת צפירה ולאחר מכן בתיכון הדתי בבני-ברק. את שירותה הצבאי החלה כמורה חיילת, ומיד לאחר מכן שובצה, לבקשתה, בתפקיד מ"כית טירונים. לאחר שהשלימה קורס קצינות, שירתה כמפקדת צוות וכמ"פ עד שהשתחררה מצה"ל בדרגת סגן.

טבת-ויזל החלה לימודי המשפטים באוניברסיטת בר-אילן במהלך שירותה הצבאי, והתמחתה במשרד מסחרי-אזרחי. לאחר סיום ההתמחות, בשעה שכבר הייתה משוחררת מן השירות, התגייסה בשנית לפרקליטות הצבאית וביקשה לשרת כתובעת בפרקליטות פיקוד מרכז. היא לא השתתפה בקורס קציני משפטים, בהיותה מפקדת קורס קצינים לשעבר ועורכת דין מוסמכת, וכיום היא רואה בכך מקצת ההחמצה.

עם חזרתה לשירות, הוענקה לתא"ל (במיל") טבת-ויזל דרגת סרן, ועם קידומה לתפקיד תובעת פיקודית הוענקה לה דרגת רב-סרן. כשבע שנים לאחר חזרתה לשירות, סוכמה לתפקיד ראש ענף הפיקוח המשפטי וההדרכה (רע"ן פקמ"ש), בדרגת סגן-אלוף. הענף, שפעל קודם להקמת בית הספר למשפט צבאי ובוטל בשינוי הארגוני בשנת 2007, היה אחראי באותה עת על תחום הפיקוח המשפטי, הדין המשמעתי, החנינות וההדרכה ביחידה. בהמשך, מונתה לשיפוט ושימשה כשופטת צבאית, סגנית נשיא ונשיאה ביחידת בתי הדין הצבאיים. בתפקידה האחרון ביחידת בתי הדין הצבאיים, שימשה כנשיאת בית הדין הצבאי ביפו (פיקוד מרכז וחיל האוויר, יחידות מטכ"ל ועורף) וכנשיאת בית הדין הצבאי המיוחד.

בהמשך שירותה בצה"ל הועלתה לדרגת תא"ל ומונתה לתפקיד היוה"ל"ם – יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר. את תפקיד זה מילאה בין השנים 2012 – 2016. לאחר סיום תפקידה זה פרשה מצה"ל. בשנת 2017 מונתה לתפקיד מנכ"לית הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים. החל מפברואר 2021 משמשת תא"ל טבת-ויזל נציבת קבילות החיילים והיא האישה הראשונה הממלאת תפקיד זה.

תקופתה בפרקליטות הצבאית

תקופתה של תא"ל (במיל") טבת-ויזל בפרקליטות הצבאית זכורה לה לחיוב. בין היתר, הזכירה כי בתקופת שירותה בפרקליטות הצבאית שירתה לצד מי שהיו לאחר מכן פרקליטים צבאיים ראשיים. כך,

ציינה כי הפצ"ר דאז אלוף אביחי מנדלבלט (לימים היועמ"ש לממשלה) היה סניגור בתקופת שירותה כתובעת, והם הופיעו בתיקים רבים זה מול זה. טבת-ויזל מעידה כי מנדלבלט היה סניגור חריף ומוכשר במיוחד, שעשה הכל למען לקוחותיו. בנוסף, זכור לה כי כאשר במהלך תקופת שירותה ביחידה, חלתה במחלה קשה ונזקקה לניתוח. אלוף אילן שיף (לימים הפצ"ר) המתין לאורך כל זמן הניתוח ביחד עם משפחתה בבית החולים.

אחד מהתיקים הזכורים לה במיוחד, בהם טיפלה תא"ל (במיל") טבת-ויזל במהלך תקופתה כתובעת בפרקליטות מרכז, עסק בעניינו של גלעד שמן, ששירת כצנחן בזמן האינתיפאדה הראשונה. במהלך מארב בעזה, שמן הבחין בנערה פלסטינית על גג בניין, חשש שתחשוף את המארב, וירה בה. בכל התקופה שהתיק התנהל ליוותה את שמן חברתו עינב רוגל. שמן הורשע על-ידי בית הדין המחוזי, וזוכה מן האשמה מחמת הספק על-ידי בית הדין הצבאי לערעורים. כשנה לאחר שהסתיים הליך, שמן רצח את חברתו בשנתה. בדיעבד התברר, כי חברתו של שמן סבלה מגילויי אלימות וביקשה להיפרד ממנו, והוא לא הניח לה. ביוני 1991, הגיע שמן לקיבוץ בו התגוררה, חדר לדירתה וירה בה למוות בשנתה. תא"ל (במיל") טבת-ויזל מתארת שהסיפור השפיע עליה עמוקות, שכן אלמלא שמן זוכה מן האשמה בבית הדין הצבאי לערעורים, הוא היה מרצה עונש מאסר בכלא וייתכן שמותה של רוגל חברתו היה נמנע.

תקופתה כשופטת צבאית

כשופטת צבאית, זכור לתא"ל (במיל") טבת-ויזל במיוחד הליך משפטי בעניינו של מדריך כלואים (מד"כ) בכלא 4 שהועמד לדין בגין הטרדות מיניות. טענת ההגנה של המד"כ הייתה שהתנהגותו תאמה את האווירה בכלא. בפסק הדין, תא"ל טבת-ויזל בחרה להתייחס לא רק לקיומם של יסודות העבירה, ונתנה מקום משמעותי לאווירה המטרדה בכלא 4, ולנורמות הקשורות בשירות הצבאי. לאחר מספר שנים, הועמד לדין בפניה מפקד כלא 4, בעבירות שנשאו אופי דומה. התחושה שליוותה אותה היתה שלא חל שינוי מספק בהקשר הזה.

בראייה השוואתית, מציינת תא"ל טבת-ויזל כי ייחודו של תפקיד הנקח"ל הוא בכוח להשפיע באופן מידי על גורמי הצבא, בזכות מהירות הטיפול בתלונות (כמובן, אלה שאינן נושאות אופי פלילי) ובזכות מעמדן של המלצות הנקח"ל שהן בגדר הוראות לביצוע. בהתאם, מצוי בידה הכוח להעביר הנחיות של ממש שיש בהן כדי להשפיע על היחידות והמשרתים באופן ישיר. זאת, להבדיל מהתייחסות לדברים כשופטת בבית הדין, שהחלטותיה נוגעות אך ורק לנאשם שהובא בפניה.

איזון בית ועבודה

תא"ל (במיל") טבת-ויזל ביקשה להקדיש חלק מהשיחה לחשיבות האיזון בין עבודה למשפחה, וכפועל יוצא מכך לשילוב נשים בצה"ל. בתקופת שירותה בפרקליטות הצבאית, נהגו המפקדים לקיים דיונים בשעות מאוחרות במיוחד, גם כאשר מדובר היה בדיוני שגרה וכאלה שאינם דחופים. כמחאה, אך גם בשל כורח המציאות, הביאה תא"ל (במיל) טבת-ויזל את בתה לדיונים שהחלו בשעות הערב.

כנשיאת ב"ד צבאי מחוזי, הובילה שינוי בנהלי העבודה בביה"ד המחוזי, שהשפיע גם על התביעה, הסניגוריה והמשטרה הצבאית. על פי הנוהל שקבעה, ימי הדיונים הסתיימו בשעה 17:30 בכלל אולמות המשפט ביפו, ומשעה זו ואילך, עד לשעות הקטנות של הלילה, רוכזו כלל הדיונים באולם אחד אצל שופט תורן ביום תורנות שנקבע והיה ידוע מראש. בהתאם, מרבית הקצינים והחיילים ביחידות השונות – יבד"צ, מפצ"ר, משטרה צבאית ועוד, יכולים היו לסיים את יום העבודה בשעה זו, ולקיים שגרה המאפשרת איזון בין דרישות התפקיד לבין חייהם האישיים.

יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר

בשנים 2012 עד 2016 כהנה תא"ל (במיל) טבת-ויזל בתפקיד יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר. למעשה, במהלך תקופת כהונתה שונה שם התפקיד מ- "יועצת הרמטכ"ל לענייני נשים" ל- "יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר". זאת, מתוך הבנה שהיבטים מגדריים אינם מנת חלקם של נשים בלבד, והטיפול בהם אינו יכול להתמקד רק בנשים. בנוסף, בתקופת כהונתה, החל לפעול בצה"ל **מרכז מהו"ת** (מרכז התמודדות ותמיכה), המעניק סיוע וטיפול רגשי, וכן סיוע רפואי וייעוץ משפטי למשרתים ולמשרתות בצה"ל בהקשרים של פגיעה על רקע מיני (בצבא ומחוצה לו), היריון ואלימות במשפחה.

בתפקיד היוה"ל"ם, ראתה חשיבות בפתיחה של כמה שיותר תפקידים לנשים וזאת על בסיס כישורים ולא על בסיס מגדר, שיבוץ יותר קצינות בעמדות בכירות, פעילות מקדימה במערכת החינוך על מנת להעלות את מספר הנשים במערכים הטכנולוגיים, פתיחת גדודים מעורבים נוספים ועידוד גיוס והקניית מעטפת מתאימה לבנות הדתיות בצה"ל. היא סבורה, כי בצה"ל מניחים בעת דיוני השיבוצים הנחות מקדמיות שגויות, לפיהן נשים אינן יכולות לבצע את תפקידים מסוימים בשל היותן נשים או אימהות. תא"ל (במיל) טבת-ויזל ביקשה לקדם תפיסה, לפיה מי שמתמודד על תפקיד, יודע מה הן דרישות התפקיד, מביא אותן בחשבון בין כלל שיקוליו, ויודע כי עליו לעמוד בדרישות אלה. לדעתה, המראיין או המפקד לא אמור להביא בחשבון שיקולים שהם חיצוניים לתפקיד כמו מרחק או מספר ילדים, ואלו צריכים להישקל על-ידי המועמד או המועמדת בלבד בעת הגשת המועמדות.

נקודת מבט משתנה

תא"ל (במיל) טבת-ויזל פירטה במסגרת הראיון ביחס לשינוי בנקודת המבט שלה על צה"ל, לאורך השנים ויחד עם התפקידים השונים אותם מילאה. בראיון ציינה, כי כל תפקיד מביא עימו זווית ראייה שונה, וכי האפשרות להתבונן על סוגיות שונות מזוויות שונות מאפשרת פרספקטיבה רחבה. בראייתה, הניסיון המגוון אותו הביאה עימה לתפקיד הנקח"לית גרם לכך שהצד השני לשיח היה קשוב יותר לעמדתה ויחס משמעות רבה יותר לדברים.

לדברי תא"ל (במיל) טבת-ויזל, **כתובעת צבאית** למדה כיצד לבנות טיעון עובדתי וגם טיעון משפטי. בד בבד, הרגישה כי מוטלת עליה חובה, בכל תיק ותיק, לבחון הדברים הן כמשפטנית ונציגת התביעה, והן כקצינה בצה"ל. כך למשל, סיפרה תא"ל (במיל) טבת-ויזל כי כתובעת צבאית טיפלה בעניינו של משרת מילואים שענינה עצורים פלסטינים קטינים במתקן כליאה. מבחינה משפטית, המסד הראייתי עליו התבססה התביעה היה מורכב, והרשעתו של החייל על בסיס הראיות שנאספו הייתה מאתגרת. בשלב הטיעונים לעונש ראתה בעצמה לא רק תובעת ומשפטנית, אלא גם נציגת הצבא, וביקשה להתייחס

להשפעה של המקרה על תדמית הצבא כצבא מוסרי, על המשמעות של ניצול כוח בזמן לחימה ועל התפיסה העצמית של הצבא בהקשר זה. יש תיקים שההשפעה שלהם היא ארוכת טווח.

כשופטת, ראתה תא"ל טבת-ויזל חשיבות גדולה בתיווך והסבר של פסקי הדין שלה לא רק למשפטנים, אלא גם לנאשם ולעיתים למשפחות שנכחו באולם.

בנקחלי"ת, תא"ל (במיל") טבת-ויזל היא המשפטנית הראשונה בתפקיד. מאז הקמת מוסד הנציבות, התקיים נוהג למנות לתפקיד קציני צבא בשירות מילואים שאינם משפטנים. בבסיס הנוהג, הרצון שלא לבחון קבילות בעיניים משפטיות. הנוהג נפסק עם מינויה לתפקיד בחודש פברואר 2021. לדבריה, נקודת המבט המשפטית מוסיפה לידע שלה, אך אינה משנה מאופיו של תפקיד הנציב. הבירור הנערך בנציבות הוא בירור שאינו כפוף לדיני הראיות.

בתפקידה כיוה"ם, כמנכ"לית הרלב"ד ובנקח"לית, הבינה תא"ל (במיל) ויזל שיידע אמין ומקצועי הוא כוח. מידע הינו הבסיס לקבלת החלטות, לשינוי, ולהתנהלות נכונה מבחינה מעשית וערכית, ואילו הנגשת המידע מביאה להישגים ולשינוי של המציאות. לכן, היא פעלה ופועלת רבות להנגשה של המידע בתפקידה השונים.

צוות הראיון ותא"ל טבת-ויזל בעת הראיון

מסר לקציני הפרקליטות הצבאית

ניסיונה המקצועי של תא"ל (במיל") טבת-ויזל, לכל אורך הקריירה שלה, לימד אותה שיש לנהוג במקצוענות, ושהאמת נמצאת בפרטים הקטנים. לכן, כתובעים וכיועצים משפטיים, עלינו להכיר את כלל הפרטים ולדייק בעובדות. על בסיס העובדות, יש לבנות את הטיעון המשפטי. בנוסף, ולא פחות חשוב מכך, יש לזכור שמאחורי כל תיק עומדים בני אדם, וחשוב לזכור זאת לא רק כשופטים או כסגורים, אלא גם כתובעים.

אנו מודים לתא"ל (במיל") רחלי טבת-ויזל על הזמן שהקדישה לנו ועל תובנותיה מאירות העיניים שהוסיפו לידיעותינו על ההיסטוריה של היחידה.